

Framtidens kompetansebehov i Buskerud

Oppsummering. For mer info se rapport Rapport nr. 13-2018 fra Samfunnsøkonomisk analyse AS

Formål og gjennomføring

- Samfunnsøkonomisk analyse har analysert kompetansebehovet i Buskerud
- Særlig lagt vekt på kompetansebehovet i de fire satsingsområdene definert i gjeldende FoUol-strategi (Buskerud Fylkeskommune, 2017) de neste fem år:
 1. Eksisterende teknologi i nye anvendelser
 2. Energi, klima og miljø
 3. Helse og omsorg
 4. Opplevelsesindustri
- I analysen forstås kompetanse som summen av menneskers formelle utdanning og uformelle kompetanse (evner, erfaring, ferdigheter mv.)
- Analysen er utarbeidet på bakgrunn av tilgjengelig litteratur og statistikk, samt 18 intervju med bedriftsledere, NHO og regionale kompetansemeglere i Buskerud.
- Rapporten skal gi kunnskap som skal brukes i oppfølging av gjeldende FoUol-strategi og fylkeskommunes tilskuddsordning for framtidig kompetanse. Rapporten kan for øvrig også representere et kunnskapsgrunnlag for fylkeskommunens øvrige kompetansearbeid.

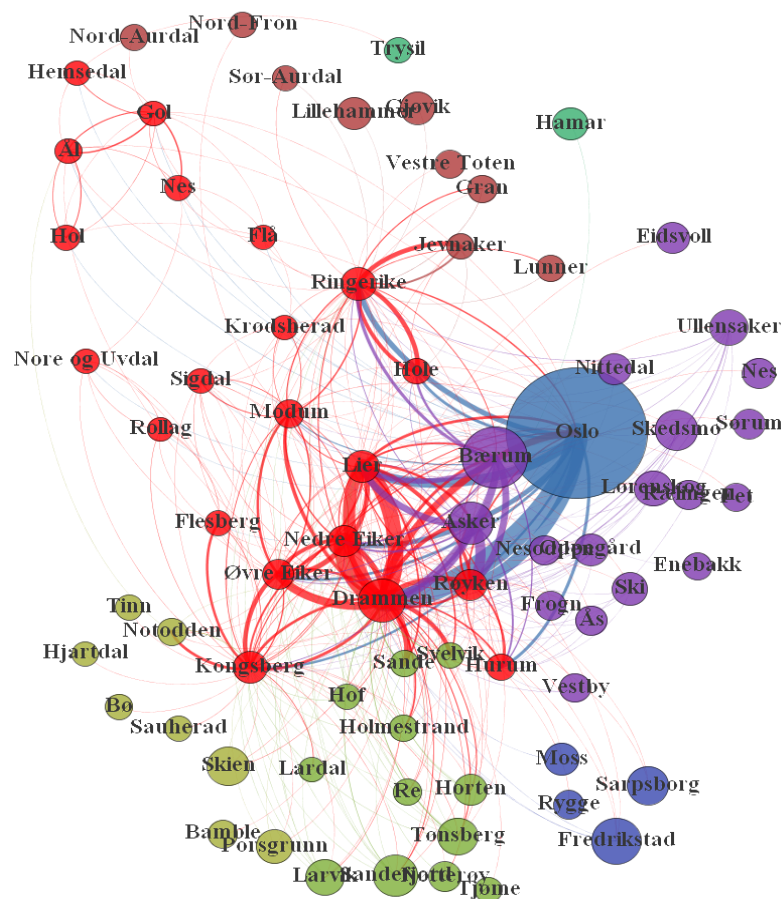
Relativt gunstig kompetansesituasjon

- I 2017 hadde 126 000 mennesker sin arbeidsplass i Buskerud
- Buskerud er et industrifylke, med en relativt høy andel sysselsatte i industrien (11,7 prosent av alle sysselsatte i fylket. For Norge unntatt Oslo og Buskerud lå andelen på 8,7 prosent). Motsatt er sysselsettingen innen administrasjon, personrettede regionale tjenester og kunnskapsbaserte næringer noe lavere i Buskerud enn i landet for øvrig (også sett bort fra Oslo).
- Utvikling i retning av et mer mangfoldig næringsliv som er mindre utsatt for regionale og næringsmessige konjunkturer enn tidligere
- Mange bedrifter har rekrutteringsutfordringer, særlig er det stort behov for kvalifisert arbeidskraft, bl.a. fagarbeidere og ingeniører
- Likevel ansees kompetansesituasjonen som relativt gunstig - fylket har tilgang på kompetanse i eget fylke og nærliggende fylker, og stadig flere tar høyere utdanning. Næringsindikatorer for Buskerud peker også i retning av høy bosteds- og vertskapsattraktivitet. Arbeidskraften er mobil og arbeidsledigheten er lavere enn i mange andre fylker.
- Variasjonen i kompetansenivå, nærings sammensetning og pendlingsmuligheter gjør at ulike næringer og regioner kan oppleve deres kompetansesituasjon som veldig annerledes enn for fylket som helhet

Mobil arbeidsstyrke – tett knyttet til Oslo-regionen

- Betydelig pendling ut og inn av fylket, særlig mellom Drammen og nærliggende kommuner
- Om lag halvparten av alle bosatt i Drammen jobber i andre kommuner, og tilsvarende bor om lag halvparten av de sysselsatte i Drammen i andre kommuner
- Drammensregionen fremstår som et integrert, dynamisk og mangfoldig bo- og arbeidsmarked. Tett koblet til Oslo og Akershus vest. Også denne regionen som har sterkest vekst i sysselsetting.
- Også noe pendling i Ringeriksregionen og Kongsbergregionen
- Langt mindre pendling i fjellkommunene

Pendlingsstrømmer Buskerud 2017

Kilde: Statistisk sentralbyrå

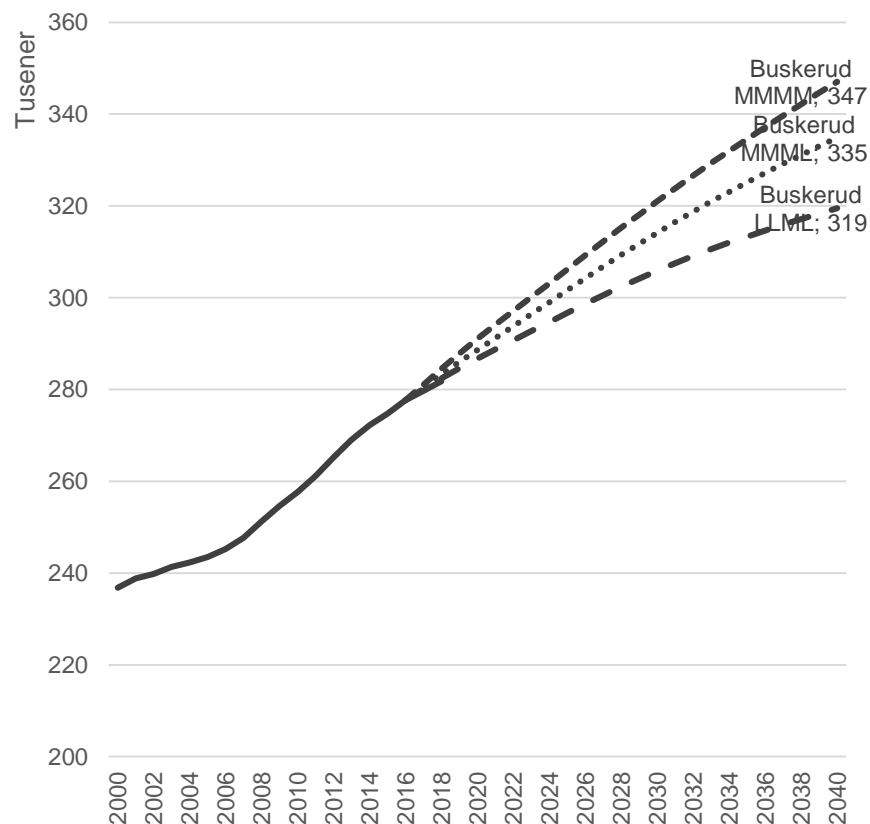
Note: Nodenes farge er basert på fylkesinndelingen, og størrelsen er vektet etter kommunens sysselsetting etter bosted. Desto tykkere koblinger mellom nodene, desto større antall pendler mellom kommunene. Koblingenes farge angir destinasjonen for pendlestrømmen. Røde koblinger betyr dermed pendling til kommuner i Buskerud.

Endringskrefter som påvirker kompetansesituasjonen

Befolkningsvekst (jf. Figur) gir økt etterspørsel etter kompetanse i næringer som leverer varer og tjenester til lokale markeder, eksempelvis velferdstjenester, varehandel og serveringsnæring. Sysselsettingsveksten i disse næringene framover blir trolig litt mindre enn befolkningsutviklingen tilsier, blant annet p.g.a. digitalisering og stordriftsfordeler som følge av sentralisering

Befolkningsaldring (flere eldre) gir fortsatt vekst i etterspørsel etter kompetanse i næringer og tjenester rettet mot eldre (eksempelvis sykepleiere), men ikke i næringer og tjenester rettet mot barn og unge (eksempelvis lærer, barnevernspedagoger, pedagoger, jordmødre mv). Store etterkrigskull gir også pensjonering av mange med seniorkompetanse. Disse må erstattes.

Befolkningsutvikling Buskerud. Historisk (1986-2018) og framskrevet (2016-2040)

Note: 3 utvalgte framskrivningsbaner

Kilde: SSB, befolkningsframskrivninger (2016)

Endringskrefter forts.

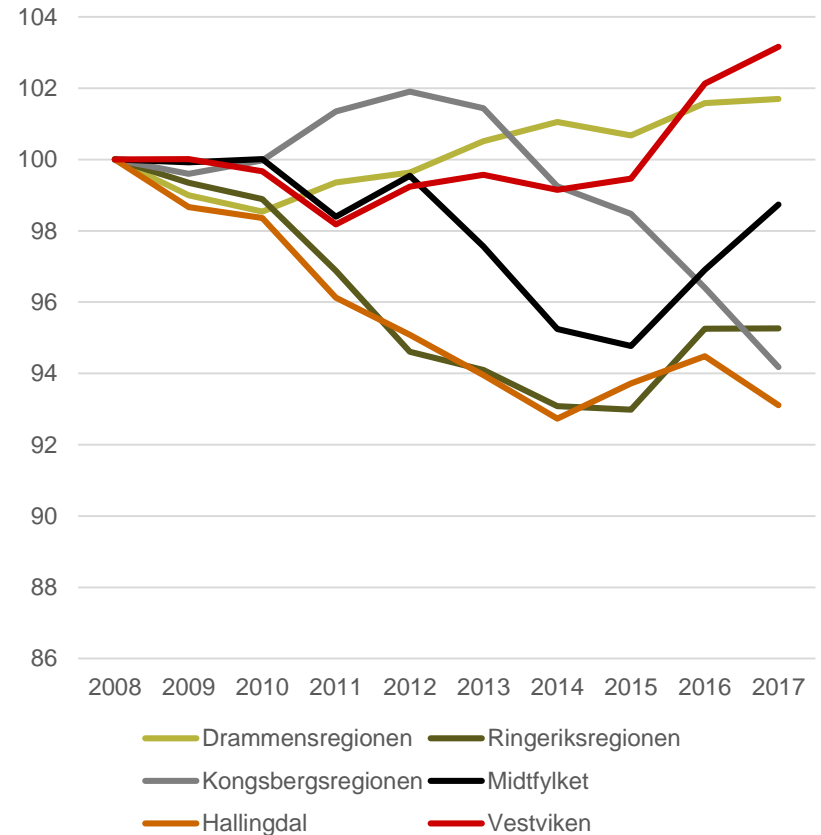
Sentralisering påvirker lokalisering av kompetanse og rekrutteringsmuligheter. Det er liten grunn til å tro at den pågående sentraliseringen vil avta i årene framover og gi tøffere konkurranse om arbeidskraft for virksomheter i mindre sentrale strøk.

Den sterke befolkningsveksten i Oslo har ført til en befolknings- og sysselsettingsvekst i nærliggende kommuner, særlig i Akershus, men også i Buskerud. Drammensregionen og Vestviken har hatt en sysselsettingsvekst over gjennomsnittet for Norge. Øvrige regioner i Buskerud ligger under (jf. Figur)

Sentralisering kan også få betydning for type kompetanse, eksempelvis økt etterspørsel etter ny transportinfrastruktur, og redusert etterspørsel i off. forvaltning

Utvikling i nasjonal sysselsettingsandel.
Indeks 2008=100. Sysselsetting etter arb.sted.

Note: Figuren viser den indekserte utviklingen i de ulike regioners andel av landets samlede sysselsetting. For regioner med sysselsettingsvekst som ligger over landsgjennomsnittet ligger utviklingsbanen over 100. Vekst under landsgjennomsnittet ligger under 100.
Kilde: SSB

Endringskrefter forts.

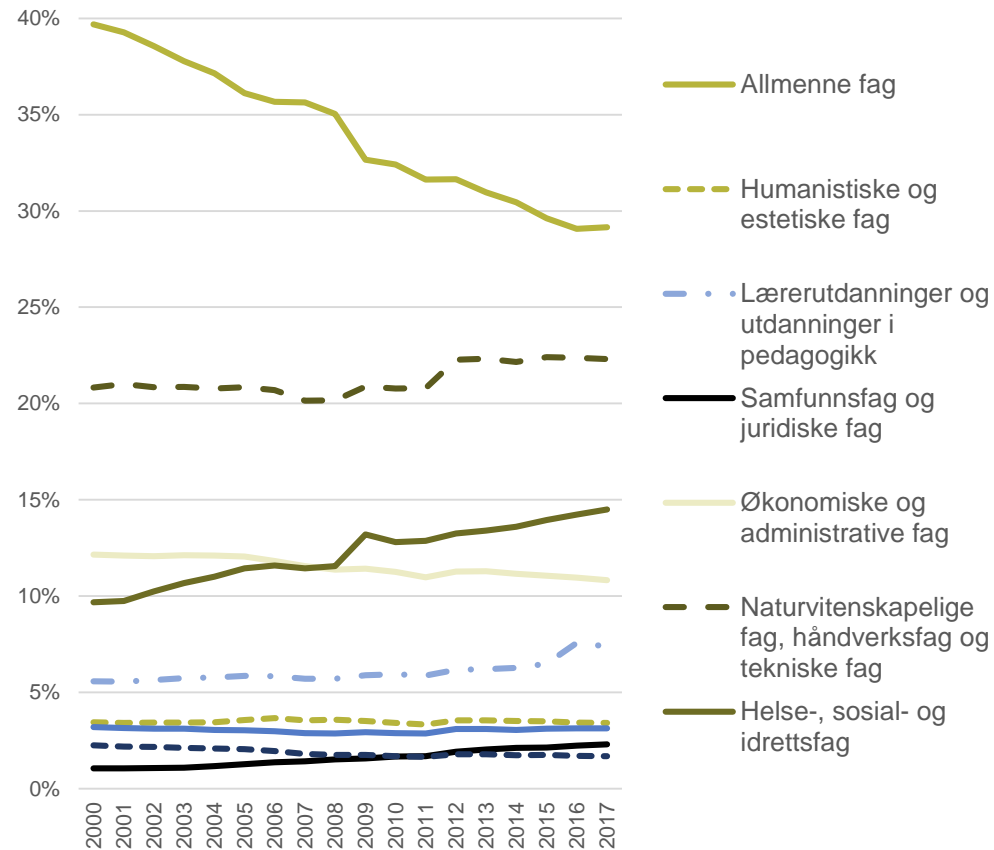
Automatisering, digitalisering og robotisering reduserer behovet for arbeidskraft til manuelle rutineoppgaver, etter hvert også mer avanserte rutineoppgaver.

Kombinert med økende grad av spesialisering øker etterspørselen etter kvalifisert arbeidskraft.

75 prosent av de som er helt arbeidsledige har kun grunnskole eller videregående utdanning (hhv. 37 og 38 prosent av alle som er helt ledige i 2018).

Andelen av sysselsatte i Buskerud som kun har allmenn fag (dvs. kun grunnskole eller allmenne videregående fag) faller. Andel sysselsatte med helse, sosial og idrettsfag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag øker jf. Figur.

Andel av samlet sysselsetting i Buskerud. Fordelt på fagretning. 2000-2017.

Kilde: SSB

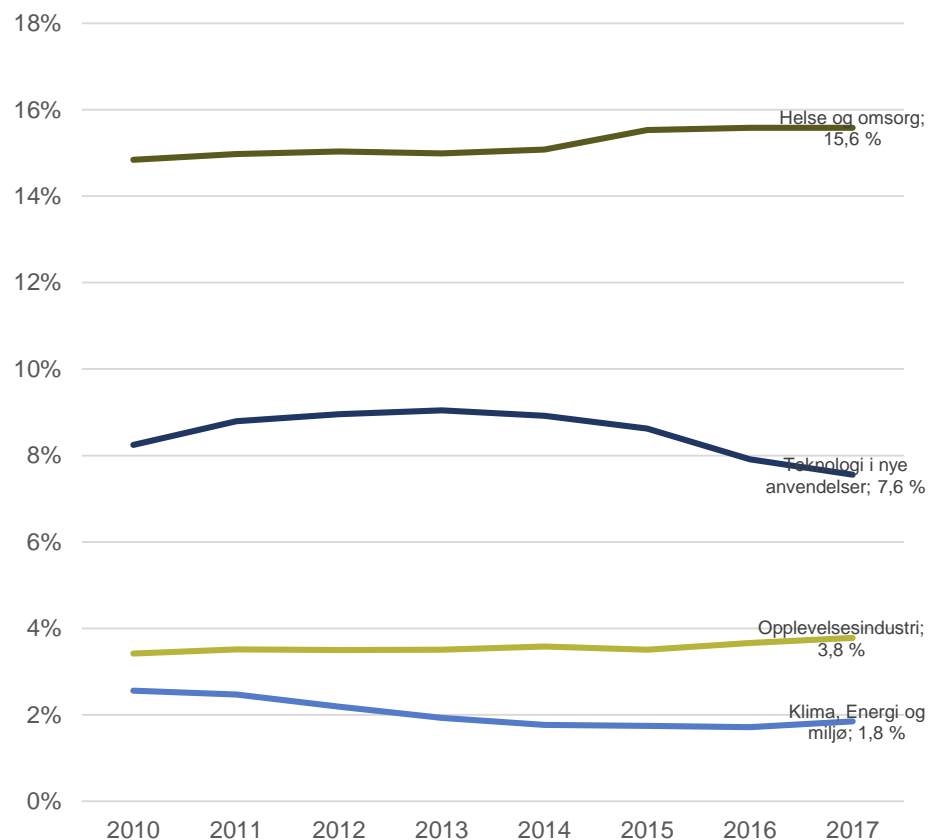
Satsingsområdene står for ca. 30 av sysselsettingen

Helse og omsorg omfatter langt flest sysselsatte med om lag 15 prosent av samlet sysselsetting i fylket, etterfulgt av eksisterende teknologi i nye anvendelser med om lag 8 prosent av samlet sysselsetting.

Vekst i andelen sysselsatte innen helse og omsorg og opplevelsesindustri i perioden 2010-2017.

For eksisterende teknologi i nye anvendelser og klima, energi og miljø ligger sysselsettingsandelen i Buskerud relativt høyt tross nedbemanninger de senere år. For helse og omsorg og opplevelsesindustrien er sysselsettingsandelen på linje med Norge unntatt Oslo.

Andel av samlet sysselsetting i Buskerud. Fordelt på satsingsområder. 2010-2017

Kilde: SSB

	Opplevelsesindustri	Helse og omsorg	Klima, energi og miljø	Tek. i nye anvendelser
Karakteristika sysselsatte	Mange unge Mange ufaglærte Erfaring kan erstatte formalkrav i adm. stillinger Betydelig bruk av utenlandsk arb. kraft	Helsepersonell (alle nivåer) Administrativt personell Bruk av mange ufaglærte (særlig i omsorg) Bruk av utenlands arb. kraft (særlig i omsorg)	Ingeniører Fagbrev Fagskole Kompetansebehovet varierer for ulike virksomheter. Spesialkompetanse og tverrfaglig kompetanse Forskning og innovasjon som sentral konkurranse parameter (enkelte næringer)	Ingeniører Fagbrev Industriell kompetanse Spesialkompetanse og tverrfaglig kompetanse Forskning og innovasjon som sentral konkurranseparameter
Forventning 5 år framover	Fortsatt noe vekst	Fortsatt vekst	Usikker markedsutvikling	Veldig usikker markedsutvikling
Sentrale endringskrefter	Inntektsvekst Befolkningsvekst Sosiale medier og markedsføring Miljø og klima Sentralisering Fall i arb. innvandring	Inntektsvekst Befolkningsvekst Alderssammensetning Prioritering i off. budsjetter Digitalisering Samordning Brukermedvirkning	Overgangen til lavutslippssamfunnet Markedsspesifikke endringskrefter	Oljepris og overgangen til lavutslippssamfunnet Digitalisering gir nye muligheter Markedsspesifikke endringskrefter
Særlige kompetansebehov 5 år framover	Tilgang på faglært arb. Eks kokker og konditorer Tilgang på serviceinnstilt personell Tilgang på lokal kunnskap Prosjektledelse Markedsføring Utvikling og leveranse av opplevelsesbaserte tjenester (guider, lokalmat, historiefortelling mv)	Trenger mer av alt, særlig sykepleiere, men også eks. spesialiserte sykepleiere, radiografer, laboratorieleger Digitaliseringskompetanse Tverrfaglig kompetanse (helse, næringer, IKT) Prosjektledelse, omorganisering og samordning	Ingen store udekte behov, «fått» kompetanse fra pet.sektoren. folk med tverrfaglig kompetanse og evne til innovasjon Behov for spesialiserte ingeniører og fagarbeidere knyttet til den enkelte virksomhets fagområde Tverrfaglig kompetanse (IKT, ingeniør, marked, energi, klima)	Ingen store udekte behov, men behov for spesialiserte ingeniører og fagarbeidere knyttet til den enkelte virksomhetenes eksisterende og «nye» fagområder Fortsatt muligheter for ytterligere nedbemanning. Virksomhetene trenger folk med evne til omstilling og innovasjon

Anbefalinger

- Generelt behov for faglært arbeidskraft, særlig mangel på ingeniører, folk med fagbrev og fagutdanning. Viktig at fylkeskommunen sammen med andre fortsetter arbeidet med å redusere frafallet i videregående opplæring, synliggjøre og videreutvikle formelle og alternative utdanningsforløp, samt bygge omdømme og synliggjøre karrieremuligheter
- Generelt behov for nyskapingsevne, endringsledelse og digital kompetanse, men også for tverrfaglig kompetanse, prosjektledelse og støttefunksjoner. Behov for særskilte opplæringstiltak for dem som allerede er i arbeid i dag.
- Satsingsområdene **eksisterende teknologi i nye anvendelser** og **klima, energi og miljø** er unike næringsmessige styrkepunkter i Buskerud, selv om andelen sysselsatte innen næringene har falt noe de siste år. Det er viktig for fylket at kompetansebehovene for disse næringene blir imøtekommet. Videreutvikling av relevant lokal teknologiutdanning blir viktig for å imøtekomme en potensiell vekst i industrivirksomhetene om omstillingen lykkes
- Generelt behov for digital kompetanse, selv om behovet er større for enkelte virksomheter enn andre. Av de fire satsingsområdene synes behovet størst innen **helse og omsorg**, hvor det trolig er behov for særskilte opplæringstiltak for de som allerede er i arbeid i dag. Videre har sektoren et stort behov for tverrfaglig og helhetlig kompetanse som kan muliggjøre samordning av tjenester på tvers av organisasjoner og faggrupper.
- Rekrutteringsutfordringene for virksomheter i **opplevelsesindustrien** ventes å øke framover som følge av sentralisering og den demografiske utviklingen og forventet nedgang i arbeidsinnvandring. For å sikre tilstrekkelig kompetanse til vekstvirksomheter innenfor denne næringen på sikt, synes det nødvendig å styrke og synliggjøre opplæringstilbudet og samtidig engasjere virksomhetene til å ta inn lærlinger, bygge omdømme og drive kompetansebygging internt i virksomhetene. Virksomheter ser behov for relevante og praksisnære utdanningsløp i nærheten av eksisterende næringsaktører i på feltet.